

## ZAPISNIK

### sa 9. sjednice Odbora za evropske integracije Skupštine Crne Gore, održane 14. septembra 2017. godine

Sjednica je počela u 9,10 časova.

Sjednici je predsjedavao Adrijan Vuksanović, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali članovi Odbora: Marija Čatović, Daliborka Pejović, Mihailo Anđušić, Nikola Rakočević i Maja Bakrač.

Sjednici nije prisustvovao član Odbora Petar Ivanović. U svojstvu zamjene člana, sjednici je prisustvovala poslanica Jovanka Laličić.

Sjednici je prisustvovalo više predstavnika nadležnih institucija: Aleksandar Andrija Pejović, ministar evropskih poslova, Ivana Glišević Đurović, generalna direktorica Direktorata za evropske fondove Ministarstva evropskih poslova, Dragan Darmanović, generalni direktor Direktorata za državni trezor Ministarstva finansija, Katarina Živković, v.d. generalne direktorice Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći Ministarstva finansija, Vanja Starovlah, sekretarka za evropske integracije i međunarodnu saradnju u Zajednici opština Crne Gore i Darko Mrvaljević, predsjednik Mreže opštinskih projekt menadžera.

Sjednici su prisustvovala sekretarka Odbora Marija Maraš i saradnice u Odboru Sanja Bulatović, Marija Milošević i Aleksandra Leković.

Sjednica je bila otvorena za javnost i ispraćena od strane predstavnika medija.

\* \* \* \* \*

Nakon što je predsjednik Odbora konstatovao da postoji kvorum za rad, utvrđen je sljedeći

#### DNEVNI RED :

1. Informacija o programima podrške Evropske unije Crnoj Gori za 2015. godinu;
2. Informacija o programima podrške Evropske unije Crnoj Gori za 2016. godinu.

\* \* \* \* \*

#### TAČKE 1 i 2

**Informacija o programima podrške Evropske unije Crnoj Gori za 2015. godinu**  
**Informacija o programima podrške Evropske unije Crnoj Gori za 2016. godinu**

Na početku, predsjednik Odbora **Adrijan Vuksanović** predložio je da se u cilju efikasnosti u vođenju rasprave objedine prva i druga tačka, te da ministar Pejović u svom uvodnom izlaganju predstavi napredak u korišćenju pretpristupnih fondova i za 2015. i za 2016. godinu. Vuksanović je istakao da je ključno odgovoriti na tri pitanja: koliko kvalitetno država apsorbuje

sredstva opredijeljena od strane EU, kakvi su kapaciteti opština za korišćenje pretpristupnih fondova i kako napredujemo u procesu prenošenja ovlašćenja za upravljanje fondovima EU sa Evropske komisije na državne institucije.

Ministar evropskih poslova **Aleksandar Andrija Pejović** kazao je da se u 2015. godini intenzivno radilo na III, IV i V komponenti IPA-e. U okviru dva operativna programa – Regionalni razvoj 2012/13 i Razvoj ljudskih resursa 2012/13 radilo se na pripremi tenderske dokumentacije i objavljivanju oglasa za projekte. U okviru V komponente – Poljoprivreda i ruralni razvoj, radilo se na unapređenju finansijske upravljačke kontrole i pripreme paketa akreditacije za razvoj poljoprivrede i ruralnog područja. U okviru IPARD-a II za period 2014 – 2020 potpisan je sektorski sporazum u novembru 2015. godine. Kad je u pitanju prekogranična saradnja, tokom 2015. godine je nastavljeno sa projektima u okviru osam bilateralnih i transnacionalnih programa. Za drugu finansijsku perspektivu, IPA 2014 – 2020, Skupština je donijela Zakon o potvrđivanju Okvirnog sporazuma između Crne Gore koju zastupa Vlada Crne Gore i Evropske komisije o pravilima za sprovođenje finansijske pomoći Unije Crnoj Gori u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA II), koji je dao osnov za cjelokupno programiranje.

Kad je u pitanju programiranje IPA-e za 2014. godinu, finansijski sporazum između Crne Gore i EK je potpisan u oktobru 2015. godine, u cilju sprovođenja akcija za šest oblasti, a u decembru je potpisan finansijski sporazum za 11 akcija u okviru indirektnog upravljanja programima, čime je Crna Gora po prvi put preuzela odgovornost za cijeli niz akcija. Ukupna vrijednost projekata za 2014. godinu je 39,2 miliona, od čega 35,7 miliona bespovratne podrške EU, dok 3,5 miliona eura kofinansira Crna Gora.

Zatim, za 2015. godinu je opredijeljeno 36,4 miliona eura iz IPA-e, od čega je najviše izdvojeno za direktnu budžetsku podršku za implementaciju Strategije integrisanog upravljanja granicom, u iznosu od 20 miliona eura. Za sektore Demokratija i upravljanje i Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike izdvojeno je po pet miliona eura u 2015. godini, a ostalo je raspodijeljeno na manje projekte. U okviru višekorisničkog programa za 2015. godinu opredijeljeno je 122 miliona eura za sve zemlje regiona, od čega 57,7 miliona eura za horizontalnu podršku, 16,7 miliona za regionalne strukture i mreže i 48,1 miliona eura za regionalnu investicijsku podršku. U okviru Zapadnobalkanskog investicijskog okvira, Crna Gora je u okviru 13. poziva dobila odobrenje za projekat specijalne inspekcije tunela na željezničkoj liniji Bar – Vrbnica u iznosu od 2,5 miliona eura, a na samitu u Beču su odobrena dva projekta – interkonekcija prenosnih sistema Crne Gore, Srbije i BiH (25 miliona eura) i signalizacija i rekonstrukcija mostova na željezničkoj pruzi Bar – Vrbnica (20 miliona eura). U februaru 2015. godine je uspostavljena Nacionalna investiciona komisija, koja predstavlja glavni okvir za pripremu jedinstvene liste projekata, i koja je u junu kreirala listu ključnih investicionih projekata.

Kad je u pitanju uloga civilnog društva, prvi put su otvorene strukture za strateško planiranje IPA-e za predstavnike civilnog sektora, i oni su uključeni u sve radne grupe za pripremu sektorskih planskih dokumentata, osim za sektor životne sredine i klimatske akcije za koji nije bilo zainteresovanih, pa su se uključili 2016. godine.

U okviru prekogranične saradnje, sprovedeno je devet programa – četiri bilateralna, dva trilateralna (Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora i Hrvatska – Italija – Crna Gora) i tri transnacionalna (Dunavski, Jadransko-jonski i Mediteranski program).

Kad je u pitanju 2016. godina, nastavljeno je sa sprovođenjem projekata – u okviru I komponente, uspješno su ugovorena 102 nacionalna projekta u iznosu od 165 miliona eura. U okviru II komponente, uspješno je ugovoreno 227 projekata u osam programa prekogranične i transnacionalne saradnje. Crna Gora je u ovom izvještajnom periodu imala najveći broj bilateralnih prekograničnih programa u regionu, čime je pokazala da ima kapaciteta za mnogo više projekata. U okviru V komponente, nastavljena je priprema za akreditaciju za indirektno upravljanje sredstvima i otvorene su nove prostorije Direktorata za plaćanje.

U okviru nacionalne IPA-e za 2015. godinu, potpisan je finansijski sporazum kojim je omogućeno da se uplati prva tranša direktne budžetske podrške za integrisano upravljanje granicama, u iznosu od 8 miliona eura od ukupno opredijeljenih 20 miliona eura. Takođe, finalizovana su akciona dokumenta za nacionalnu IPA-u za 2016. godinu – predviđeno je 16 miliona eura za sektor životne sredine i 7 miliona eura za konkurentnost i inovacije.

U okviru Višekorisičke IPA-e, usvojen je akcioni program za 2016. godinu u iznosu od 41 milion eura. Višekorisička IPA uključuje i Agendu povezivanja od 155 miliona eura i Program za civilno društvo i medije za zemlje regiona i Tursku, u iznosu od 87 miliona eura. U okviru Zapadnobalkanskog investicionog okvira, odobrena su bespovratna sredstva za tri projekta u ukupnom iznosu od 4,2 miliona eura.

U pogledu prekograničnih projekata, potpisani su partnerski i bilateralni sporazumi sa Albanijom, čime je omogućeno objavljivanje prvog poziva za dostavljanje predloga projekata u iznosu od tri miliona eura. Sa Srbijom su takođe potpisani partnerski i bilateralni sporazumi, ali još uvijek nije objavljen poziv za predloge projekata, jer druga strana nije poštovala odredbe potpisanih sporazuma. Sa Bosnom i Hercegovinom su takođe potpisani neophodni sporazumi i objavljen prvi poziv u iznosu od 3,2 miliona eura. Što se tiče trilateralnih programa, za program Italija – Albanija – Crna Gora opredijeljeno je 25 miliona eura, a malo se kasnilo sa objavljivanjem poziva za projekte zbog toga što se upravljačko tijelo nalazi u Italiji. Za trilateralni program Hrvatska – BiH – Crna gora, objavljen je poziv za projekte u ukupnom iznosu od 25 miliona eura i napravljena je lista projektnih predloga. Za Mediteranski program je prijavljen ukupno 61 projekat u okviru prvog poziva, a ovaj program, iako je manje sredstava opredijeljeno za Crnu Goru, koristan je zbog prikupljanja iskustava za korišćenje budućih fondova. Za Dunavski program je opredijeljeno ukupno 256 miliona eura za 54 projekta, od čega u osam projekata učestvuje Crna Gora. Prema riječima ministra, u ovom programu se kao najkvalitetniji partner pokazala Opština Ulcinj. U okviru Jadransko-jonskog programa, u toku je proces ocjenjivanja u okviru prvog poziva, za ukupno 378 prijavljenih projektnih predloga. U okviru ovog programa, Luka Bar je ocijenjena kao najkvalitetniji partner, čime je pokazala da i preduzeća mogu da naprave dobre projektne predloge.

Članica Odbora **Daliborka Pejović** izrazila je nezadovoljstvo zbog toga što u informaciji dominiraju statistički podaci, te kazala da su poslanicima neophodne konkretne i sadržajne informacije i studije slučajeva, kao i podaci o izazovima u sprovođenju projekata, kako bi se mogli pripremiti za sastanke na međunarodnom nivou. Ona je istakla da se mora govoriti o efektima trošenja fondova Evropske unije na svakodnevni život građana. Postavila je više pitanja: zbog čega nije postignut veći stepen realizacije zakonodavnog okvira u oblasti energetike, da li je razlika u obimu realizovanih projekata sa zemljama regiona odraz političkih odnosa sa pojedinim državama (imajući u vidu da je sa Albanijom realizovano znatno više projekata nego sa Srbijom), te da li je moguće napraviti isti metodološki pristup za sve projekte, gdje bi se na isti način predstavio odnos između predloženih i realizovanih projekata. Dalje, poslanica Pejović je istakla da su u oblasti prekogranične saradnje nevladine organizacije imale gotovo isti stepen realizacije projekata kao državne institucije, a veći nego lokalne samouprave. Na kraju, izrazila je nezadovoljstvo zbog toga što se Skupština doživljava kao institucija koja nesvršishodno troši sredstva za međunarodne aktivnosti, i istakla da ona lično neće putovati na protokolarna putovanja, ali i da institucija treba da zaštiti poslanike od negativnih medijskih objava.

Član Odbora **Mihailo Anđušić** kazao je da su godišnje informacije o IPA fondovima kvalitetne u pogledu analitike i statističkih podataka, ali da fali koncizna informacija o stanju realizacije projekata. On je upitao ministra Pejovića koliko je zadovoljan kapacitetima opštinskih timova za pisanje projektnih predloga, kao i u kojoj je fazi kreiranje revolving fonda za lokalne samouprave. Na kraju, poslanik Anđušić je upitao ministra koliko je zadovoljan napretkom u IV komponenti, konkretno projektima u oblasti visokog i srednjeg stručnog obrazovanja.

**Ministar Pejović** je kazao da se u oblasti energetike radi na zatvaranju ovog poglavlja. U odnosu na zemlje regiona, Crna Gora je najviše odmakla, imajući u vidu da je usklađena i sa

Trećim energetske paketa, koji reguliše pitanja nadležnosti za energetske tokove i raspodjele vlasničkih struktura. U pogledu obaveza sprovođenja mekih mjera sa Bečkog samita, najveći stepen realizacije je upravo u oblasti energetike, nakon čega slijede saobraćaj i ostale oblasti. Jedina zakonodavna obaveza u kojoj je došlo do kašnjenja je usvajanje Zakona o obaveznim rezervama nafte, kojim bi trebalo da se kreira fond za obaveznu rezervu nafte i agencija koja će njime upravljati. Što se tiče strukture informacija o programima podrške EU, ministar je kazao da se one u ovom formatu dostavljaju Vladi, a u kvartalnim izvještajima o ukupnim aktivnostima u procesu pregovora Crne Gore sa EU se može naći detaljan status svih projekata. Ministar je naglasio da poslanici uvijek od Ministarstva mogu tražiti dodatni materijal za pripremu izlaganja u okviru međunarodnih aktivnosti. Kad je u pitanju stepen apsorpcije sredstava, projekti za 2014. i 2015. godinu su tek započeti i za finansijsko upravljanje je bila zadužena Delegacija EU u Crnoj Gori, pa se njoj mogu tražiti podaci. Za period 2007 – 2010. godine nema nepotrošenih sredstava, dok su projekti za period 2012 – 2013. godine pri kraju sprovođenja. Što se tiče projekata u oblasti obrazovanja, za ovu oblast nije opredijeljen veliki iznos u odnosu na druge sektore. Imajući u vidu da su poglavlja 25 i 26 privremeno zatvorena, sredstva se ne troše na pripremu države za pristupanje, već za reformu obrazovnog sistema. U pogledu kapaciteta lokalnih samouprava, Pejović je kazao da pojedine opštine imaju velike timove, dok u drugim opštinama to nije slučaj, pa Zajednica opština i Ministarstvo evropskih poslova zajednički rade na podizanju njihovih kapaciteta. Što se tiče revolving fonda, ministar je naglasio da se više puta interesovao za to zbog čega se kreiranje ovog fonda nije našlo na sjednici Vlade, naročito imajući u vidu da od januara 2018. godine počinje funkcionisanje fonda iz kojeg će se kofinansirati nevladine organizacije.

**Ivana Glišević Đurović** iz Ministarstva evropskih poslova dodala je da informacije pokazuju diskrepancu u pogledu saradnje sa državama regiona (jedan projekat sproveden s Srbijom, a osam sa Albanijom), zbog toga što su predstavljeni podaci za samo jednu godinu. U pogledu činjenice da NVO imaju bolji stepen učinka nego lokalne samouprave, ona je pojasnila da su prekogranični i transnacionalni programi njihov najvažniji izvor finansiranja, pored Instrumenta za civilno društvo, dok opštine imaju i druge izvore finansiranja, pa su stoga nevladine organizacije mnogo aktivnije u prijavljivanju projekata. Ona je takođe istakla važnost jačanja kapaciteta lokalnih samouprava kroz formiranje stalnih timova i obuke za pisanje projekata.

**Dragan Darmanović** iz Ministarstva finansija obratio se poslanicima povodom procedure preuzimanja ovlaštenja za decentralizovano upravljanje programima, kazavši da je taj proces započeo 2014. godine. U procesu je priprema još tri finansijska paketa koja treba da se odobre do kraja godine, nakon čega će preko 20 miliona eura biti dostupno za indirektno upravljanje. On se takođe osvrnuo na nestalnost kadrova koji sprovode korišćenje IPA fondova, istakavši da trenutno oko 160 službenika obavlja te poslove u cjelokupnoj državnoj strukturi. Darmanović je kazao da treba pronaći adekvatan mehanizam nagrađivanja kako bi službenici ostajali duže na tim radnim mjestima, a sve kadrovske promjene se sprovodile postepeno.

Članica Odbora **Marija Čatović** je povodom kreiranja revolving fonda podsjetila na važnu ulogu Odbora u promovisanju ovog pitanja, naglasivši da nemaju sve opštine dovoljne finansijske kapacitete kako bi mogle samostalno da kofinansiraju sprovođenje velikih projekata. Ona je takođe pitala šta se dešava sa neutrošenim sredstvima iz projekata.

Predsjednik Odbora **Adrijan Vuksanović** je podsjetio da je on na ovu temu postavio pitanje predsjedniku Vlade Dušku Markoviću, na posebnoj sjednici Skupštine održanoj u maju. Premijer Marković se tada pozitivno izjasnio na ovu temu, ali nije dao vremenski okvir u kojem bi revolving fond mogao da bude kreiran.

**Vanja Starovlah** iz Zajednice opština Crne Gore kazala je da je na zahtjev Ministarstva finansija Zajednica opština pripremila predlog izmjena Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o finansiranju lokalnih samouprava, te da je on pripremljen i poslat Vladi. Starovlah je istakla da se u ovom periodu godine planira budžet i na državnom i na lokalnom nivou i da je stoga važno da se što prije riješi pitanje revolving fonda.

**Darko Mrvaljević** iz Mreže opštinskih projekt menadžera kazao je da su u Mreži zastupljeni predstavnici svih opština, i da ona služi da informiše opštine o fondovima koji su na raspolaganju, a kad se pozivi za projekte otvore, i da organizuje obuke za njihovu pripremu. Mreža je učestvovala i u srednjoročnoj reviziji IPA fondova, a uključena je i u dvije sektorske radne grupe, za demokratsko upravljanje i životnu sredinu i klimatsku akciju. Mrvaljević je istakao da je Mreža doprinijela razvoju svijesti o IPA fondovima kao procesima koji zahtijevaju ozbiljnu pripremu i planiranje unutar lokalne zajednice. On je ocijenio da opštine postižu dobre rezultate, imajući u vidu da su za prekogranični program Italija – Albanija – Crna Gora predale preko 60 projekata, a 12 vodećih partnera iz Crne Gore su opštine. U okviru trilateralnog programa sa Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom crnogorske opštine su povukle oko 5 miliona eura. Mrvaljević je takođe istakao važnost rješavanja problema nestalnosti kadrova koji se bave implementacijom IPA projekata.

**Ministar Pejović** je kazao da se sva neutrošena sredstva vraćaju nazad u evropski budžet, a da su dosad to bili minimalni iznosi od nekoliko procenata, što je uobičajena margina kad su u pitanju IPA sredstva. On je istakao da Crna Gora dosad nije izgubila sredstva ni za jedan projekat.

**Poslanica Pejović** je podsjetila da su članovi Odbora na temu IPA fondova razgovarali sa čelnicima opština Tivat i Rožaje, te da su i oni prepoznali dva ključna problema: nepostojanje sistematizovanih radnih mjesta za službenike koji se bave IPA fondovima i nepostojanje sistema nagrađivanja za one koji donose milionske koristi opštinama.

**Katarina Živković** iz Ministarstva finansija je povodom realizacije projekata iz operativnog programa Razvoj ljudskih resursa kazala da je to jedan od prvih koji se sprovodi kroz indirektno upravljanje sredstvima EU. Projekat modernizacije nastavnih programa, u iznosu od 800 hiljada eura je realizovan i plaćanje se očekuje u narednih mjesec dana. Drugi projekat – nabavka opreme za srednje stručne škole za oblast poljoprivrede, tekstilne industrije, ugostiteljstva i pripravnike je u toku, i u narednih mjesec dana će biti finalizovana četiri ugovora. Kako je ona navela, trenutno se sprovodi ukupno 44 ugovora – sedam komercijalnih, odnosno o uslugama, četiri ugovora o nabavci opreme i 33 grant ugovora, a njihova vrijednost će biti oko 5,8 miliona eura.

Kako više nije bilo prijavljenih za raspravu, sjednica je zaključena u 10,45 časova.

**SARADNICA U SEKRETARIJATU  
ODBORA**

Sanja Bulatović s.r.

**PREDSJEDNIK ODBORA**

Adrijan Vuksanović s.r.